

Eseu - Ioan Slavici, Moara cu noroc

Aprecieri

preliminariii: - prezent in epoca marilor clasici, alaturi de Mihai Eminescu, Ion Creanga, Ion Luca Caragiale, Slavici-primul scriitor de seama al Transilvaniei- este creatorul in proza romaneasca a romanului si nuvelei realist-psihologice, inscriindu-se in randul prozatorilor moderni, anticipandu-l pe Liviu Rebreanu.

- scriitorul este cunoscut in literatura romana mai intai ca nuvelist, nuvelele sale aducand o viziune realist asupra satului transilvanean.

- nuvela, "Moara cu noroc" a fost publicata in volumul "Nuvele din popor"-1881- apreciat de Eminescu pentru adancimea sufleteasca a lumii evocate de autor.

- tematica nuvelor este variata: evocarea satului transilvanean cu mentalitatea in viata social specifica ("Gura satului", "Padureanca"); afirmarea rolului intelectualului in luminarea oamenilor ("Popa Tanda", "Budulea Taichi"); dezvaluirea procesului de dezumanizare a omului in goana dupa bani ("Comoara", "Moara cu noroc").

- opera epica de mare intindere , "o nuvela solida cu subiect de roman" cum o aprecia George Calinescu, "Moara cu noroc" este o capodopera a nuvelisticii romanesti, un moment de referinta in evolutia nuvelei romanesti. Prin ea, Slavici, asemenea lui I.L. Caragiale, este considerat creatorul nuvelei realist-psihologice.

- nuvela "Moara cu noroc" reprezinta in literatura romana curentul realist, prin vocatia de a zugravi mediul social si de a crea tipologii umane complexe. Moralist si fin psiholog, I. Slavici este un precursor al lui L. Rebreanu, realitatea fiind zugravit obiectiv.

Coninut si semnificatii:

Tema:- patimei banilor ii permite autorului sa dezvaluie consecintele nefaste pe care setea de imbogatire le are asupra omului.

Compozitia: - 17 capitole care urmaresc in ordine cronologica faptele ce pecetluiesc destinul unui mic meserias stapanit de dorinta de imbogatire.

- unitatea si simetria constructiei epice este realizata prin prezenta si cuvintele batranei (mama Anei) la inceputul si sfarsitul nuvelei (procedeu prin care il anticip pe Rebreanu din romane): personajul, desi episodic, este purtatorul mesajului etic al autorului, scriitor moralist convins de functia morala a artei.

Subiectul: - nuvela debuteaza cu cuvintele batranei: "Omul sa fie mulumit cu saracia caci, daca e vorba, nu bogatia ci linistea colibeii tale te face fericit" ce anunta un percept de viata dintr-un cod nescris, dar cristalizat si transmis prin intelepciunea populara.

- oftatul batranei este adresat ginerelui, cizmarul Ghita, om modest si sarac dintr-un sat transilvanean, care, dornic sa-si scoata familia si pe el insusi din saracie, hotaraste sa ia in arenda carciuma de la Moara cu noroc, asezata intr-o vale dintre doua drumuri, cu intentia de a strange bani cu care sa-i cumpere un atelier cu zece calfe, pentru a deveni cineva, pentru a fi respectat intr-o lume in care deja omul nu mai este apreciat si cinstit pentru calitatile sale, ci dupa avere.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

- aparitia la Moara cu noroc a lui Lica Samadaul, stapan temut al acelor locuri, un adevarat geniu al raului, o prezenta fatala, zdruncina bunul mers al lucrurilor, incat se poate spune ca aceasta este intriga nuvelei, deoarece ea declanseaza framantarile sufletesti ale eroului, modificand traiectoria vieii lui.

- desi prevenit de Ana, sotia lui Ghita; care intuiește de la inceput ca acest personaj ciudat, Lica, este "un om rau si primejdios, desi Ghita insusi are aceeași banuiala, fascinat si inspaimantat de furia lui Lica, Ghita intra in mecanismul necrutator al afacerilor necinstite ale lui Lica, devenind complice parte la actele Samadaului. Stapanit de setea de bani nemunciti, Ghita se va instraina de Ana, iar aceasta, la randu-i, dandu-i seama ca soarta lui Ghita e acum legata de Lica, "simti tragere de inima" pentru acesta. Ghita depune marturie falsa la procesul legat omorul si jaful din padure, salvandu-l pe Lica, in timp ce Sil Boarul si Buz-Rupt sunt osanditi pe viata. Observand pe Ana atrasa de Lica, in Ghita, jignit de Samadau, se naste setea de razbunare si hotaraste sa-l dea prins lui Pinteaa, jandarmul. Punctul culminant il constituie uciderea Anei de catre Ghita, turbat de manie si gelozie. Din porunca lui Lica, Rut il omoara pe Ghita si da foc morii. Lica incearca sa se salveze, alearga in disperare pe timp de furtuna si de teama de a nu fi prins de Pinteaa se sinucide, sfaramandu-si capul de un stejar. A doua zi, pe ruinele Morii, batrana pleaca cu copiii, dupa ce sentenios conchisese: "Simteam eu ca nu are sa iasa bine". Finalul nuvelei, cu pedepsirea tuturor personajelor amestecate in afaceri necinstite, ce incalcasera legile morale si juridice, aduce o necesara restabilire a ordinii morale.

Personajele: - sunt puternic conturate, surprinse intr-o permanenta confruntare. Scriitor realist si obiectiv, Slavici isi lasa personajele sa evolueze potrivit firii lor, destinului lor. Firea caracteriologica rezulta din faptele si intamplarile ce reies in nuvela si la care personajele participa, precum si din modul cum este el oglindit in constiinta altor personaje. Chipul eroului se intregeste si capata complexitate si prin investigatiile psihologice (monolog si sondajul autorului).

Ghita- protagonistul nuvelei este puternic individualizat prin trusturile contradictorii, prin calitati si defecte, prin vointa si slabiciune. Initial cinstit, modest pana si in ambitii, iubindu-i nevasta si copiii si dorind sa le asigure o viata mai buna si, mai ales, demna si respectata, Ghita apare ca un om decis sa lupte pentru schimbarea conditiei sale sociale, dar fara a face compromisuri. Prima perioada a sederii la Moara cu noroc confirma ca Ghita este un om energic, harnic, dovada afacerea prospera si mulumit, Ghita poate socoti in fiecare seara, impreuna cu Ana castigul de peste zi care-l apropie, incetul cu incetul de indeplinirea visurilor sale. Aparitia malefica a lui Lica produce fisura in linitea sufletesc a eroului. nelegand ca "fara voia lui Lica" nimeni nu putea sta la Moara cu noroc, Ghita n-are puterea sa renunte la arenda carciunii pentru a-i afla linistea si fericirea, nici puterea de a-l infrunta pe Lica, de a-i rezista, daca tot opteaza pentru a ramane la Moara cu noroc. Slabiciunea sa incepe sa se dovedeasca.

Un timp se va iluziona ca toate ar putea fi ca inainte. Schimbarea sa, lunecarea sa pe panta degradarii morale sunt inevitabile si primele semne apar in relatia cu familia. Fire vesela, deschisa, iubitoare, Ghita traie cu Ana in buna intelegere, sfatuindu-se si bucurandu-se impreuna cu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

lucrurile mergeau bine si visul lor i-l vor putea realiza. Intovarasindu-se cu Lica, odata cu primii bani castigati pe nemuncite, Ghita se inchide in sine, se indeparteaza de Ana, devine sumbru, sufletul sau este bantuit de furtuni, zbuciumat intre indemnuri diametral opuse, osciland intre dorinta de a reveni onest si tentatia irezistibila a imbogatirii. Slavici surprinde cu realism si intuitie psihologica aceste momente de cumpana. Ghita este victima lui Lica care ii descopera slabiciunea "de a tine la bani ", dar e si victima propriilor slabiciuni.

El se dovedeste a nu fi omul tare care ne aparuse la inceput. in caracterul sau apar mutatii grave. Sentimentul nesigurantei se impletesc cu senzatia de teama ,de spaima si cu sentimentul culpabilitatii, creandu-i o stare de tensiune interioara, care-l face irascibil, manios, instrainandu-se tot mai mult de Ana, care ii pare ci ii sta in cale, de familie si de copiii, care ii preiau ca un pietroi, ceva ce-i sta in cale, obstructionandu-i libertatea de miscare si actiune. Patima banilor vestejeste chiar si cele sincere sentimente. Bucuria banilor castigati pe nemuncite alterneaza cu regretul dupa clipele de fericire de alta data. Autoanaliza, gesturile, atitudinea lui Ghita in relatia cu familia dezvaluie dramatismul cunfruntarii intre fondul cinstit al lui Ghita si ispita imbogatirii. Slab in fata lui Lica, fricos si las, Ghita se lasa antrenat tot mai departe in faptele marsave ale lui Lica, ajungand sa jure fals numai ca sa-l apere pe Lica. De la complicitate la crima nu mai ramane decat un pas. Degradarea lui morala, dezumanizarea este surprins de Slavici in toata amploarea si gravitatea ei. Prin destinul tragic al lui Ghita, Slavici demonstreaza ca patima pentru bani nu poate fi stapanita si ca efectele ei sunt devastatoare in plan moral. Remuscarile, licirile de omenie sunt trecatoare. Dintr-un om cinstit, un om si tata iubitor ajunge un criminal.

Lica

-este un personaj cu o structura sufleteasca liniara. Personalitate puternica, fascinant, Lica exercita asupra celorlalte personaje o dominatie malefica; efectele patrunderii sale in viata celorlalte personaje sunt catastrofale. Faptele lui marsave sunt: nelciune, minciuna, furt, talharie, crima. Are relatii sus puse, caci puterea de atunci avea nevoie de oameni ca el si Lica stia asta si nu se temea de nimeni si nimic. Asprimea si violena lui primitiva este asociata cu un fel de noblete slbatica, care o atrage irezistibil pe Ana ce, obligat sa-i compare pe cei doi barbati, nu poate sa nu recunoasca:"tu esti om, Lica, nu e decat muiere, Imbracat in straie barbatesti". Lica este inteligent, este generos cu cei care-l ajuta in afaceri, cunoaste slabicunile firii umane si-i da seama imediat ca slabiciunea lui Ghita este faptul ca tine la bani, speculand-o in folosul sau. El a ales calea raului, nu are remuscari, crize de constiinta, trairea sa de caracter vine tocmai din aceasta opinie ferma. Este un erou unic in literatura noastra caci, desi intruchipare a raului, fascineaza mai degraba, decat dezgusta.

Ana - intruchipeaza in familie duiosia, tandretea si caldura sufleteasca. Caracterizata de Slavici ca fiind "prea tanara, prea blanda", Ana a fost crescuta de mama sa in spiritul devotamentului fata de familie. Desi "adanc jignita" ca Ghita ii ascunde afacerile, framantarile, Ana sufera cand vede instrainarea lui fata de ea si de copiii. Intuieste de la inceput lui Lica primejdia ce-i paste familia, casnicia i-l previne pe Ghita sa se fereasca de acest om rau, iar mai tarziu ii va reprosa ca nu a fost destul de ferm in a-i arata lui Ghita primejdiile cu Samadaul. Apoi indepartarea lui Ghita de ea,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

efectul fascinant al personalitatii lui Lica fac ca flacara iubirii fata de Ghita sa se stinga . Curba sentimentelor ei trece de la iubire la dispret fata de Ghita si de la teama si repulsie la atractie patima fata de Lica. In prezentarea evolutiei eroinei, Slavici se dovedeste un bun cunoscator al psihologiei feminine. Ultimile sale zvacniri, inainte de a muri, sugereaza totul: "Ura si dispretul fac destula nedemnitare, setea de razbunare si patima pentru Lica, regretul infiorator pentru propriile-i pacate, constiinta vinovatiei in acelasi timp a nevinovatiei" (Pompiliu Marcea).

-Slavici detine in cel mai inalt grad arta portretistica, avand meritul de a face pentru prima oara in literatura noastra un personaj epic viabil, care se contureaza foarte bine din dorinta de a realiza intr-un anume fel. Personajele sunt lasate sa se miste sub ochii nostri, sa actioneze potrivit cu imprejurimile, fara un comportament rigid si de aceea scriitorul nu se simte obligat sa dea explicatii in lectura cu evolutia lor, ci numai sa descrie. Din nuvela se desprinde convingerea lui Slavici ca viata fiecarui om se desfasoara conform unui destin prestabilit: astfel Ghita se intreaba: "Cine poate sa scape de soarta ce-i scris?" sau zice "asa mi-a fost Sarnadaul". Personajele isi urmeaza fiecare destinul, indiferent de atitudinile si sentimentele autorului fata de ele.

Realizare artistica:

- nuvela bogat cu o actiune condusa intr-un ritm sustinut si cu un echilibrat dozaj de neprevazut si inedit, de autentic si senzational, "Moara cu noroc" apare ca o constructie epica in care nimeni nu este de prisos, totul se reiese firesc, secventele alcatuiesc un tot unitar si absolut necesar in ansamblu scenariului epic.
- ceea ce este nou in epoca este analiza psihologica intreprinsa cu siguranta, adancind tensiunea dramatica.
- sobrietatea stilului, concizia si lipsa podoabelor metaforice il definesc pe autor ca un precursor al lui Liviu Rebreanu
- limbajul presarat cu expresii, zicatori si proverbe ce ii dau un caracter de oralitate populara capata valoare de document al stirilor sufleteti.
- monologul si dialogul devin mijloace de realizare a caracterizarilor psihice.

Concluzii:

- Slavici este un scriitor, obiectiv, realist, deschizand calea prozei analitice.
- prin nuvela "Moara cu noroc", Slavici reuseste sa demonstreze ca tot ceea ce incalca legile morale, iese din limitele firescului si sfarseste tragic, reuseste sa motiveze teza moral potrivit ceia "in stpanirea de sine consista vietuirea morala si libertatea vointei romanesti".
- asa dupa cum aprecia criticul literar Pompiliu Marcea: "nuvelele lui Slavici au importanta pentru proza ce a avut-o Eminescu pentru poezie, Caragiale pentru teatru si Creanga pentru povestire".